

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi Udruženja Jugoslov. Učiteljstva. — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceni poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izdaja vsak četrtek pop.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 40.— K
pol leta . . . 20.— "
četrt leta . . . 10.— "
posamezna številka po 80 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin za vsako peti vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 45 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
" " " dvakrat . . . 80 "
" " " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja uvrščanja od peti-vrste po 40 vin.
Oznaniila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjenišva UJU ima a članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravištvo Učiteljsk. Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama tje so proste poštne.

Profesor Vadnjal.

Višji šolski svet za Slovenijo je institucija, ki pravzaprav vodi in ureja slovensko šolstvo, kajti poverjeništvo za uk in bodočastie doslej ni imelo ali volje ali časa, da bi pokazalo svoje obzore. Zganilo je svoje ude le v strankarske namene. Kajti dosedanj poverjenik se je čutil na svojem poverjeniškem stolčku vedno bolj za pripadnika politične stranke kot za šolnika.

Zato bi na pričakovali, da bi bil vsaj višji šolski svet tak, da bi mu lahko zagrali v važnih časih po prevratu svojo šolsko ladjo. Toda kakor ni imelo učitelstvo besede pri ustrojenju višjega šolskega sveta, tako ni dobila ta institucija svoje krmanje od preudarnem predložitvi učitelstva, ampak po mlosti Vrstovškovi, ki je izbral za ta nosel svojega nekdanjega tovariša iz vpraškega akademškega društva »Trilava«.

Ko je javnost zvedela za Vadnjalovo imegovanje za predsednika višjega šolskega sveta, je mislil vsakdo, da gre za neslano Vrstovškovo šalo, a šlo je za resnico, ki so se čudili celo Vrstovškovi politični privrženci, ki se je niso znali drugače razlagati kot z Vrstovškovo trmo, češ da je hotel pokazati s tem med normalnimi ljudmi nemogočim imenovanjem svojo moč.

Tako se je prihulil na čelu višjega šolskega sveta človek, ki mu primankuje le razen zmožnosti še vse druge lastnosti za tako važno mesto. Nani spada moč s točnim poznanjem vsega šolstva, resen, stvaren, vzvišen nad osebnim maščevanjem, preudaren in trden v načelih. Z Vadnjalom pa je dobilo učitelstvo za predsednika človeka, proti kateremu se je že drugi energično protestiralo pri vladi. Upamo da bo sedanj vladi več na urejenem šolstvu in složnem delovanju učitelstva kot na prošnjah in solzah človeka, ki je pokazal z nekaterimi nastopi, da ne pozna nalog in dolžnosti svojih dolžnosti.

Človek, ki grozi z meči vsakemu kdor dvomi o njegovi sposobnosti za predsedniško mesto, ne spada nani in ne zasluži drugega, kot da se ga požene nazaj med šolske klone, kjer lahko napreduje pred učenci kot jih je nekda v Novem mestu, ali pa v Gradcu. Jugo-slavije nismo oborili za to, da bi načeloval višjemu šolskemu svetu človek, pod katerega vodstvom se je smelo nemoteno zahtevati odslovitve učitelice samo za to, ker je Srbininja, ali pa zato, da bi vodili naše šolstvo ljudje, ki hočejo dokumentirati svojo značajnost s pripravnostjo kar k 3 političnim strankam. Ko bi vedel Vrstovšek, da ga je njegov ljubljeneec izdal komaj se mu je malo zazibal poverjeniški stolec, in da je nosil napredaj svoje »moči« k dr. Lončarju bi se tudi malo pomislil nad tem svojim porodom, ki ga je predlaval pred svojim odhodom iz vladne palače za dvornega svetnika, da ga malo ponlača za mnoge preiskave, ki ga je napravil višji šolski svet v zadnjem času naprednim učiteljem. Mi smo načeloma proti temu staremu naslovu, a če že mora ostati, ga naj dobe zaslužni močje.

Kravljih kunčji in mešetarji ne priznavamo nikjer, naimani pa v šolstvu, ki tvori temelj narodnega življenja. Da ga ne zastranite, napravite red v šoli in odstranite človeka, ki ga smatra učitelstvo za svoje izzivanje, ako ostane še na predsedniškem mestu. Naša deputacija je go-

vorila, zdaj je na vas predstavniki vlade, da pokažete svojo vnetost za red in napredek države!

A. M.:

Zadoščenje po volilni borbi.

(Donis iz Ribnice.)

Minula volivna borba se je vršila v ribniški dolini v znamenju blatenja šolstva. Na shodih SLS je bila šola na dnevnem redu in nadale so težke obdolžitve na rovaš učitelstvu, ki se noče pokoriti vsemogočnemu njenemu diktatu.

Da pa lažje podro svoje obdolžitve, zato so uporabili izpoved človeka, ki je bil 23. t. m. pred ribniško sodnišjo kaznovan za svoj predolgi jezik.

Lovšin Franc se imenuje vitez, ki je koval kopje blatenja in sumničenja za stranko in iskal prilike, da naide trenutek, ko lahko plijne naprednemu učitelstvu in šoli v ohrab.

Nemirna prav, da huiskanje sta ga gonila že davno, a med volivno borbo poseben intenzivno po Ribnici in po njenih krčmah. Iskal je in našel. Dne 14. novembra t. l. je dobil žrtev — učitelja Leota Perluha in po večeru, ki je končal zant s precejšnjim mačkom, je nesel v predsedniški kraj, šol. sveta — dekanu, možu, ki živi preteklosti in strankarski strasti, nočico o bogokletnem učitelju, ki uči v šoli mladino v duhu ateizma.

Kaj se je zgodilo, je znano iz časopisnih vesti. Kakor kak naša je postal dekan učitelja na cesto in ni ga bilo človeka v okraju, ki bi se dvignil v obrambo učiteljske časti! Kie sta bila šolski voditelji in okrajni šolski nadzornik? Kaj na predsednik okrajnega šolskega sveta, ki je prišel v okraj na se do danes še ni javil učitelstvu in najbrž tudi drugim ne z nikako okrožnico? Le izporememba podpisov na aktih je pokazala, da je prišel nov šef v deželo. Kie ste bili in kie ste še danes? Ali sme v šoli vsakdo gospodariti po svoji volji? Vzdrnite se in zavedite se, da ste tu v varstvo šole nienega uzleda, ne na da pasivno gledate politične demagogije, ki blatijo to institucijo in učitelstvo vsevore!

Toda učitelstvo je na straži.

Dne 23. t. m. je bila v Ribnici sodna obravnava in človek, ki ga je predsednik lokalne organizacije JDS imenoval na volivnem shodu 21. novembra lažnikom, je prejel plačilo za svoj predolgi jezik: 14 dni zapore poostrenejega s postom in na poravnava vseh stroškov procesa.

Dobra lekcija za blatilce šole, a žal, da je začet le reprezentant elementov, ki im je šola trn v peti. Obravnava je osvetlila jasno počlo prav nasprotnikov šole. Krinka krščanstva skriva najgrše značaje med seboj. To je plašč, v katerega se skrivajo reprezentanti preteklosti, hlanci bivšega režima, kateri ne moreto zreti nad seboj solnca svobode. V njih dušah je tema v njih srcih zloba, in jezikih strup. V dosero svojih demagoških ciljev uporabljajo razne elemente.

Poslužujejo se priganjave, ki po gostilnah in bežnicah iščejo žrtev, a učitlalo se jim tudi ljudje, ki bi morali biti zaščitniki šole, ki bi morali stati na braniku v obrambo nienega uzleda.

Ker na so strankarji zato se ne dylonejo na njih mišljenje nad to ozračje in

tako gleda šolstvo v tem okraju žalostno sliko neodločnosti, brezsmotnosti in cinčanja.

O nioi bi odločal rad človek, ki ima v lastni hiši spomine dni, ko je bila kriva hrbtnica čednost pasja ponižnost temeljna lastnost učiteljske pare in brezpogojno blapčevstvo Šušteršiču in Habsburgovcem vzor! Ti so bili 23. t. m. obsojeni, a žal, da gre sedet mož, ki je le njih žrtev! Toda v niem le personificirana njih krivda in zato naj vedo taki nadzorniki, predsedniki krajin šolskih svetov in šolski voditelji, ki pozabljajo, čemu so na čelu šole, da jih zavedno učitelstvo prezira in se ne brega za strup, ki ga v svoji onemogli lezi, v svoji borniranosti in strankarski zabljenosti brizega okoli sebe.

Obsojeni ste in to nam je v zadoščenje! Na vaše pisanje po listih SLS odgovarjati pa je nad našo častio. Toliko dovolj!

DRAGOTIN KVEDER:

Odgovor A. Koprivcu na njegove kritične misli o moji studiji:

Svetovno naziranje in naša stanovska organizacija.

(Konec.)

Religioznost namreč ni istovetna z brezpogojnim verovanjem na ukaz v smislu bistvenega interesa cerkve. Kljub vsem naporom cerkve uveljavljati povsod svoj interes po brezpogojnem verovanju na dogme in teze, kljub res takšnemu verovanju pri verujočih, opazamo in lahko konstatiramo prav nizko stanje religioznosti pri nas. Pokličite, dragi prijatelji pred sebe vse sodnike po Slovenskem, in informirajte se enkrat pri njih o stanju religioznosti našega naroda. Počelje dezolantne razmere v Evropi! Glede učinkovanja religioznih idej izkazuje človeštvo v Evropi morda največji deficit. Azijati nas imajo naravnost za nereligiozne. Kaj nam pomaga, ako se učimo in znamo samo na pamet »Ljubi svojega — — —«, v praksi se pa vsi povprek vedno le previramo, kregamo, prepiramo in zadržujemo, sovražimo in obrekujemo, posebno še celo po časopisih. Kaj pomaga tako perfektno znanje, ako organiziramo boje proti vsemu, kar se nam ne pokorava in podrejuje, ako snujemo proti vsaki že obstoječi organizaciji in napravimo ravno toliko protioorganizacij. S tem le sami stvarjamo razlike, neskladnosti in nasprotstva.

Ko bi delovali v nasprotnem smislu in uveljavljali nasprotstva in razlike čuvali, da se ohrani prepotrebna sloga in vzajemnost, kjer še obstoja, potem se mi zdi imamo šole pravico, propovedati ljubezen. Inače vendar zveni kakor poroga.

Pri nas pa se le neznatno pozna učinkovanje religioznih idej s takim civilizatorčnim vplivom, ker nam jih manjka, odnošno, ker so ideje, ki naj bi bile religiozno učinkujoče, po večini le v dogme, okamenelne mrtve trditve, o katerih po sebi odpade vsako razpravljanje.

In ako vlačim religiozne ideje, ki jih imenuješ težko umiliva sistematična vprašanja verstva, v vsakdanosti storim to namenoma. Ker ravno to sedanje vsakdanje življenje mi je vsak hip, sedaj, na pomembnejše, ki niti za trenotek ne sme pozrešati vpliva religioznih idej.

Tebi se pa napačno in smešno zdi, ako hočemo pri n a i n a v a d n e i š i soc. politični študij, ki govori ravno o tem našem sedanjem življenju. »delovati z najtežjim stroji znanstvenega izsledovanja.« Zato Te prosim, da poveš, pri kateri ne-navadni soc. politični študiji o ne-v s a k d a n i e m življenju našem te le samoto potrebo.

IX.

Praviš da smatram naše življenje kot proces v monističnem zmishu. Zares smatram svoje in vsakega življenje kot individualni proces v fizičnem in psihičnem oziru. Dalje pa tudi trdim, da smo navzlic temu ravno vsak za sebe individualni proces, vsak za sebe ločeni svetovi, da živimo vsak za sebe svoje lastno življenje, česar pa ne uči monizem tudi ne panteizem, prei še dualizem. Nisem jaz prvi ki to konstatira, a zdi se mi, da je še najbolj stvarno. Pri konstatiranju stvarnosti (Wirklichkeit) pa je edino pravilno, da smo prosti in ogyobeni vsake teorije.

Zal bi mi bilo, ako bi postala moja prva razprava le novo nečilo za nepotreben razpor. Kakor to pismo, sem pisal tudi nio edinole z namenom, da pridemo vsaj v n a š i h vrstah z brezplodnimi prepirkami do kraja in s tem v nepotreben sklad.

V tem smislu presoiai tudi ta moi odgovor na svoje kritične misli!

Tvoji udani

Kveder.

T. G.:

Šola in oder.

Smerni modernih pedagoških stremljenj se je začrtala posebno živo v zbližanju šole z domom, v udeleževanju vzgojnih načel izven šole. Poglavitno, kar lahko nudimo v tem zmishu mladini in njenim neposrednim vzgojiteljem, je vzgoja, ki združuje etične in estetične zakone. Največkrat ne vedé reditelji kako bi se lotili tega dela in kako bi deco v prostem času vzgojno zaposlili. Stremiti moramo torej za tem, da zaposlimo deco ob njenih prostih urah tako, da ta čas prikljče pridobitve nauke v spomin in jih potem tudi praktično udeležimo.

Ena teh zaposlitev je prosvetno delo izven šole. Prva bodi tudi v tem slučaju učitelju mladina. Vse sile, ki jih učitelj posveči delu izven šole, naj bodejo namenjene predvsem mladini.

Poleg telovadbe in izletov vpliva na čuvstvenost in na čut lepote v največji meri oder. Zanimanje in veselje do odra vzbuja že šola sama: učitelj na pázi in delu na to, da ta pobuda v mladini ne zamre. Stojniema podaia otroku vse tisto iz katerega se sčasoma izčimí hotenje do sodelovanja in uvidevanja potrebe odra.

Ko stoji otrok v šoli, ponavlja učiteljeve besede. Ko je otrok pomalem obvladal snov, citira sam dotično besedilo in učitelj mu le tunatam pomaga: to memoriranje v velikem lahko primerjamo s prvimi vajami na odru. Pozneje otrok deklamira pred razredom: moment, ko se vzbudi v otroku čut samostojnosti in neodločnosti. Za tem nas sili k memoriranju odstavek ali pesem s sodelovanjem dveh ali več oseb, ki tudi končno nastopijo pred razredom. Poleg samostojnosti in neodločnosti se ogalsi v tem slučaju že čut reda, ki stoji pred vsem drugim v ospredje: za-